

EVROPSKÁ UNIE
Evropský fond pro regionální rozvoj
Operační program Podnikání
a inovace pro konkurenceschopnost

MEZINÁRODNÍ ONLINE KONFERENCE V ÚTERÝ 8. 12. 2020, 8:30 – 12:30

POVÁLEČNÝ NÁBYTEK JAKO INSPIRACE PRO SOUČASNOU TVORBU

- **Poválečný nábytek v Československu a jeho výzkum**

PhDr. Dagmar Koudelková – Masarykova univerzita v Brně

Poválečná léta v oboru nábytkářského průmyslu nebyla dosud souhrnně zpracována, neexistuje publikace, v níž by bylo toto období odborně zhodnoceno. Základní obraz o vývoji nábytku poskytují časopisecké články, v nichž byly publikovány ohlasy na veletrhy a výstavy, informace o nových výrobních vzorech, údaje o oceněních, medailony designérů i teoretické studie. Představu o skladbě výrobků a výrobním sortimentu jednotlivých nábytkářských podniků lze získat z katalogů, nabídkových letáků a podnikových tiskovin, vydávaných pravidelně nebo k významným výročním firem. Nejdůležitějším zdrojem jsou však archivní materiály.

Protože schází kritické zhodnocení založené na znalosti všech faktorů, jež vývoj nábytkářského průmyslu a bytové kultury ovlivňovaly, setkáváme se často s plošným zavržením téměř všeho, co bylo v daném období vytvořeno. Tento úhel pohledu je ovšem jednostranný a neobjektivní. Příspěvek představí základní směry vývoje poválečného nábytku, výrobce a výzkum této problematiky v posledním období.

- **Výzkumné a vývojové úkoly Vývoje nábytkářského průmyslu v Brně**

Ing. Helena Prokopová – Cech čalouníků a dekoratérů a truhlářů, z. s.

Vývoj nábytkářského průmyslu (VNP) byl v Brně zřízen Ministerstvem lesa a dřevařského průmyslu k 1. 1. 1954 a v roce 1978 přejmenován na Výzkumný a vývojový ústav nábytkářský (VVÚN).

VNP v rámci výzkumných a vývojových úkolů vyvíjel nové tvary a konstrukce nábytku, nové materiály, technologie, stroje a zařízení. Projektovat výrobní linky na zpracování nových materiálů a výrobu nábytku v podnicích nábytkářského průmyslu celého Československa, a to včetně stavebních úprav výrobních objektů. VNP vytvořil akreditovanou zkušebnu nábytku, oddělení tvorby technických norem, oddělení vědeckotechnických informací, oddělení racionalizace práce a oddělení racionalizace výroby. Výsledky výzkumných a vývojových projektů spolu s dalšími službami poskytoval nábytkářským podnikům. Prototypy nového nábytku, materiálů, strojů a zařízení byly vyráběny v dílnách VNP.

Snahou VNP byla komplexnost od návržení nového výrobku až, pokud byl prototyp schválen Výtvarnou radou, po jeho zavedení do výroby a prodeje.

- **Design nábytku 80. let in memoriam**

doc. Ing. arch. Boris Hála, Ph.D. – Mendelova univerzita v Brně

Přednáška představí design nábytku za socialismu, možnosti a způsoby jeho tvorby, možnosti a způsoby jeho prezentace. Dále se bude zabývat postavením designéra jako vývojového pracovníka pověřené instituce, tvorbou interiérů, nástroji tvorby a cestami k její realizaci. To vše společně s obrázky a fotkami prototypů vyvíjených pro podniky nábytkářského průmyslu autorem přednášky.

Ukážeme si typické tvůrčí nástroje a výsledky jejich použití v dobách, kdy vizualizace neexistovala a slovo "computer" bylo podivným importem z kapitalistického západu, na který stejně nebyly valuty.

- **Architekt Jaroslav Šmídek – nábytek pro průmysl**

Bc. Karolína Kouřilová – Masarykova univerzita

Příspěvek představí významného, dosud nedoceneného brněnského architekta Jaroslava Šmídka (1923–2005).

Šmídkův elegantní, praktický nábytek z dob jeho působení v brněnském Vývoji nábytkářského průmyslu je oceňován zejména pro konstrukční inovace i jako inspirační vzor; některé modely se díky oblibě tzv. retro stylu těší oblibě i dnes. Přednáška sleduje Šmídkovy nejdůležitější návrhy v oblasti čalouněného sedacího, skříňkového a kuchyňského sektorového nábytku, určené pro průmysl, a to v kontextu vývoje nábytku v Československu po roce 1945.

Jeho montážní nábytek M100 vnesl do nábytkové tvorby nový princip – sestavoval se montážním způsobem z jednotlivých dílců s možností variability konstrukčního a skladebného řešení. Oblíbená kresla s elegantním prohnutím područek, vyráběná v národních podnicích TON a Jitona, reprezentovala ve své době mimořádně úspěšné, aktuální trendy reflektující výroby.

- **Nedoceněný designér Jiří Petřivý**

Bc. Andrea Klučárová – Masarykova univerzita

Přednáška je věnována veřejnosti méně známému architektu Jiřímu Petřivému (1925–1998), dlouholetému zaměstnanci Výzkumného a vývojového ústavu dřevařského a nábytkářského průmyslu v Bratislavě. Poskytne typologický přehled architektonických návrhů v období let 1956–1982, a to s důrazem na oceněná díla. Připomene jeho publikační činnost i výzkum v oblasti ergonomie: Petřivý se zabýval ve vazbě na lékařské studie o správném sezení mimo jiné vývojem školního sedacího nábytku.

- **Modulární princip v poválečné produkci čalouněného nábytku**

Mgr. Vilém Urban – Filozofická fakulta Univerzity Palackého v Olomouci

V 60. letech 20. století ovlivnilo světový design nábytku zapojení plastických hmot do nábytkářského průmyslu a lety do vesmíru. Tyto dva klíčové aspekty přispěly k nově vznikajícímu formálnímu jazyku světového poválečného designu. Nová výrazovost byla napojena na vznikající teoreticko–filozofické směry v oblasti architektury, urbanismu a bytového prostoru. Rovněž československý nábytkářský průmysl na počátku 70. let 20. století vstupoval plánovaným vývojem polystyrenového nábytku do fáze vlastní chemizace. Období normalizace je tak ve vývoji československé nábytkářské tvorby klíčovým přelomem v materiálové základně a genezi nové výrazovosti.

Pracovníci brněnského Vývoje nábytkářského průmyslu představili v roce 1972 v rámci státního úkolu skupinu vývojových, či spíše experimentálních modelů sedacího nábytku z polystyrenu, které mohou ilustrovat oscilaci tuzemské produkce mezi masovou exportní výrobou nábytku a snahou reflektovat západní progresivní trendy.

- **Dobří designéři kopírují, nejlepší designéři kradou**

Ing. arch. Martin Kovařík, Ph.D. – www.designkitchen.cz

Zamyšlení nad inspiračními zdroji na pozadí produktového designu a designu nábytku.

Jak zacházet s inspirací zdroji a s historií? Stačí obrázkové informace z webu, časopisů, knihoven, nebo je potřeba něco víc? Jak moc může být tvorba designéra nová a jak moc přebírá cizí vzory? Kde je hranice mezi kopií a re–designem?

Napůl úvaha, napůl návod, jak se k problému postavit.

- **Archeológia československého dizajnu**

prof. Ing. Tibor Uhrín, ArtD. – Technická univerzita v Košicích

Málokterý designér si při tvorbě nového designu představuje jeho konec, neboť to je v přímém rozporu s jeho tvůrčí činností. Běžná představa o designu bývá spojena s pojmem aktuálnost, a nikoliv „trvání“, bývá prezentována ve stylových interiérech, v neutrálních výstavních prostorech, nakonec třeba i jako exponát v muzeu. Nový obsah dostává však věc i těsně před hrozícím zánikem, kdy nastane její dožití ve spotřebním finále. S posledním „výdechem“ na sběrném dvoře, v bazaru, na smetišti, u kontejneru, na ulici, v přírodě, na verandách vesnických domků nebo příbytků na okraji měst...

Takto se však najednou ocitá v nečekaných a nezamýšlených, paradoxních i vtipných kontextech, i když je poslední kontakt zpravidla zcela nepředpokládaný a nevědomý. S věcmi, které dožily, se setkáváme v náhodných, podivných, překvapivých momentech, v určitých fascinujících nestylizovaných situacích, které jsou fotograficky zaznamenány.

- **Historické inspirace a současná nábytkářská tvorba v ateliéru Průmyslový design FMK UTB**

doc. MgA. Martin Surman, ArtD. – Univerzita Tomáše Bati ve Zlíně

Prezentace je zaměřena na současné designérské projekty ateliéru Průmyslový design z oblasti interiérového nábytku a historické inspirační zdroje evropského designu 20. století. Představena bude kolekce interiérového nábytku „Alchymisti“, která volně navazuje na evropskou meziválečnou produkci nábytku z ocelových ohýbaných trubek a současně ji aktualizuje z hlediska výrobních technologií a vizuální formy.

Zmíněny budou rovněž další příklady spolupráce ateliéru Průmyslový design s předními českými a slovenskými výrobci nábytku, jako např. TON, Rim, Böhm, Jelínek – výroba nábytku, Javorina, Maesif ad.

- **Materiály včera a dnes aneb vývoj a použití materiálů od poválečného období po současnost**

Mgr. Sabina Stržínková – Univerzita Tomáše Bati ve Zlíně

Dlouho byl design spojován především s estetikou. Spotřebitelská hodnota a konzum dosáhly vrcholu na konci 20. století; teprve po dvaceti letech lze konstatovat, že v oblasti designu píšeme novou kapitolu. Stále více designérů poodhaluje ekologické příběhy, radikální přístupy a mimořádné vize. Avšak je také potřeba se poohlédnout do minulosti a prozkoumat materiály, které hrály zásadní roli při tvorbě nového tvarosloví. Tyto zdánlivě pomíjivé úlomky kovu, plastu či dřeva určitým způsobem formují design nábytku do dnešních dnů a přinášejí nové způsoby použití.

Prezentace mapuje vývoj materiálů v Československu od poválečných let do roku 2000, se zaměřením na organický styl a počátky použití plastických hmot a sklolaminátu, výrobu dřevotřísky a její využití v sektorovém nábytku. Nebude také chybět technologie ohýbání dřeva a překližky. Dále se věnuje novým progresivním materiálům od počátku tisíciletí do současnosti. Právě tento přelom s sebou přináší jakési uvědomění, že nelze donekonečna hromadit odpady způsobené celosvětovou produkcí. Do popředí se tak dostávají otázky recyklace a vývoj nových materiálů v oblasti designu nábytku.

- **Idea výroby replik nábytku z 60. – 80. let 20. století**

Adam Karásek – Nanovo

Firma Nanovo se zabývá prodejem a renovací nábytku hlavně z druhé poloviny 20. století. Na trhu existuje téměř deset let. V posledním období se orientuje ve spolupráci s architekty také na návrhy interiérů a snaží se vyrábět repliky původního nábytku v malých sériích. Přednáška představí vybrané výstupy s důrazem na realizace modelů několika slavných českých návrhářů, mezi něž patří Jiří Jiroutek, Miroslav Navrátil nebo Zbyněk Hřivnáč.